

УДК 378.147.88.007.2

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Коломієць О. В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна, Харків

У статті виробнича практика розглядається з позиції організації партнерської взаємодії, спрямованої на розкриття в майбутніх інженерів організаторських і лідерських якостей, набуття досвіду співробітництва, розробки спільних проектів на засадах рівноправ'я між партнерами. Доведено, що на формування готовності майбутніх інженерів до професійної самореалізації позитивно впливають інноваційні прийоми, методи, форми організації виробничої практики. На виробничій практиці студенти застосовують набуті професійні знання й вміння, навчаються партнерській взаємодії, розкривають творчий потенціал, засвоюють інноваційні підходи до організації професійної діяльності інженера.

Ключові слова: майбутні інженери, готовність до професійної самореалізації, виробнича практика, партнерська взаємодія, інновації в освіті.

Коломиец А. В. Организация производственной практики на основании партнерского взаимодействия как условие формирования готовности будущих инженеров к профессиональной самореализации / Харьковский национальный педагогический университет имени Г. С. Сковороды, Украина, Харьков

В статье производственная практика рассматривается с позиции организации партнерского взаимодействия, направленного на раскрытие у будущих инженеров организаторских и лидерских качеств, приобретения опыта сотрудничества, разработки общих проектов на основании равноправия между партнерами. Доказано, что на формирование готовности будущих инженеров к профессиональной самореализации положительно влияют инновационные приемы, методы, формы организации производственной практики. На производственной практике студенты применяют приобретенные профессиональные знания и умения, обучаются партнерскому взаимодействию, раскрывают творческий потенциал, усваивают инновационные подходы к организации профессиональной деятельности инженера.

Ключевые слова: будущие инженеры, готовность к профессиональной самореализации, производственная практика, партнерское взаимодействие, инновации в образовании.

Kolomiets A. Organization of productive practice on the basis of partner

cooperation as a condition of forming of readiness of future engineers to professional self-realization / Kharkiv national pedagogical University named after G. Skovoroda, Ukraine, Kharkov

In the article productive practice is examined from position of organization of partner cooperation, sent to opening for the future engineers of organizational and leader qualities, gaining experience of collaboration, developments of general projects on the basis of equality of rights between partners. It is well-proven that on forming of readiness of future engineers to professional self-realization innovative receptions, methods, forms of organization of productive practice, influence positively. On productive practice students apply the purchased professional knowledge and abilities, study to partner cooperation, expose creative potential, master the innovative going near organization of professional activity of engineer.

Keywords: future engineers, readiness to professional self-realization, productive practice, partner cooperation, innovations in education.

Вступ. У Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепції розвитку професійно-технічної освіти (2005 р.) та інших нормативно-правових документах наголошується на важливості підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності [5]. Виробнича практика відіграє важливу роль у формуванні готовності майбутніх інженерів до професійної самореалізації, оскільки під дією конкретних вправ, інструктажів, тренажерів розкриваються потенційні сили кожного студента, який співвідносить їх з вимогами професійної діяльності.

Формулювання мети статті та завдань. Мета – розкрити потенціал виробничої практики студентів; довести необхідність організації партнерської взаємодії для формування готовності майбутніх інженерів до самореалізації.

Виклад основного матеріалу статті із зазначенням методів та повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Учені О. Асмолов, А. Берберян, М. Дем'яненко, Н. Коробейнікова, Н. Ткачова, вважають, що виробнича практика є важливим складником процесу професійного становлення майбутнього інженера та має за мету закріплення знань, отриманих під час здійснення теоретичного навчання, а також набуття необхідних умінь, навичок, досвіду практичної діяльності у своїй професійній галузі. При цьому впродовж навчання у вищій школі студенти мають взяти участь у різних видах виробничих практик. У ході виробничої практики майбутні фахівці накопичують досвід виконання ними професійних обов'язків на реальному робочому місці, встановлювати різнопланові комунікативні зв'язки з колегами та діловими партнерами з метою вирішення поставлених завдань.

У дослідженні М. Дем'яненко, Н. Ткачової наводяться загальні рекомендації з питань проведення виробничої практики автомобільно-дорожнього складу. На практиці студенти ВТНЗ створювали кар'єрне портфоліо, в яке включали об'єктивну інформацію, що відбиває певний рівень

готовності студента до партнерської взаємодії через аналіз його досягнень у різних галузях його діяльності: навчальній, дослідницькій, творчій, громадській [4].

Нам імпонує наведена І. Таможською низка прикладів ситуацій взаємодії, які наближували майбутніх фахівців технічного профілю до реальних умов професійної діяльності, а саме: презентаційні («Інтер'ю», «Аукціон», «Влаштування на роботу»), що спонукали студентів до розвитку ціннісного ставлення до професії, людей, прийняття обґрунтованих, виправданих рішень, заснованих на вільному етичному виборі та виявленні сенсу власних дій; інтелектуально-прогностичні («Ділові переговори», «Обери проект»), що сприяли логічному прогностичному мисленню майбутніх інженерів; перцептивно-емпатійні («Намалюй портрет уявного співрозмовника», «Як заспокоїти роздратованого замовника автомобільного сервісу»), які формували сприйняття іншої людини, ставлення до її потреб і труднощів, що пов'язані з самореалізацією в професійній діяльності; мовленнєві («Однохвилинний виступ», «Ритор», «Ділове листування»), котрі допомагали засвоїти основи ділової мови; креативні («Криголам», «Сам собі режисер»), спрямовані на творчу самореалізацію студентів тощо [7].

Доречними є висновки з дослідження А. Крохмаль, яка проблему формування самостійності майбутніх інженерів розглядає в зв'язку з практикою. На думку автора, «найбільш ефективним при цьому є опертя на особистісно-професійний досвід студентів, який вони набувають під час виробничих практик, у процесі професійної діяльності і виконання науково-дослідних проектів. Участь у практичній діяльності найбільш повно дозволяє усвідомити студенту брак у себе знань, умінь, якостей, необхідних для успішної професійної самореалізації, і спонукає майбутнього фахівця до активного самовдосконалення» [6, с.8].

Учена В. Васильєва стверджує, що педагоги мають розмовляти з учнями не авторитарно, а вести діалог, бути партнерами в навчанні, тобто відчувати їх відкритість, незалежність суджень, уміння поважати думку іншого та спілкуватися з дорослими на рівних. З досвіду засвідчує, що партнерські стосунки формуються під впливом інтерактивних прийомів, методів, форм роботи з учнями. Ефективними виявилися проектна методика, стратегія практичного мислення, методи «Ажурна пилка», «Мозковий штурм», дебати, уроки-ігри, диспути, подорожі, екскурсії, які виховують демократичні цінності, формують і розвивають навички критичного мислення, навчають цінувати й поважати одне одного, вбачати одне в одному партнерів. Цікавою формою є ярмарки-виставки, до яких учні готуються разом з майстрами виробничого навчання, обмінюються думками щодо представлених новинок [3].

Про інноваційні підходи в підготовці майбутніх інженерів йдеться в працях О. Болтенко. Починаючи з другого курсу учні центру професійно-технічної освіти проходять виробниче навчання в спеціально для цього створеному на підприємстві Центрі підготовки робітничих кадрів. У цей

період відбувається первинна адаптація учнів у виробничих умовах, ознайомлення з корпоративними вимогами підприємства, зіставлення наявних знань і вмінь із виробничими вимогами. Виробниче навчання здійснюється в обстановці створення матеріальних цінностей, випуску конкретної продукції [2].

Сьогодні *метод проектів* набув актуальності в процесі проведення виробничої практики студентів, які набувають досвід професійно-технічної освіти. Залучення практикантів до методу проектів спрямовує їх на самостійне конструювання своїх знань та орієнтує в інформаційному просторі, розвиває критичне мислення. Слід звернути увагу на те, що учасники проекту самостійно або спільними зусиллями вирішують професійну проблему, застосовуючи необхідні знання та практичні вміння. Завданнями проекту можуть бути: відновлення чи ремонт деталей до якогось вузла чи механізму трактора або сільськогосподарської машини; технічне обслуговування трактора і сільськогосподарської машини.

Метод розв'язування творчих завдань спонукає майбутніх інженерів до творчої самореалізації в процесі виробничої практики. Партнерська взаємодія відбувається на високому рівні, коли спілкуються креативні фахівці, обмінюються досвідом, виконують спільні проекти, беруть активну участь в оглядах технічної творчості. У такий спосіб створюються нові моделі сільськогосподарської техніки, зразки вузлів машин та агрегатів тощо.

Як стверджує Н. Бондаренко, інновацію варто розглядати як реалізоване нововведення в освіті – у змісті, методах, прийомах і формах навчальної діяльності та виховання особистості (методиках, технологіях), у змісті та формах організації управління освітньою системою, а також в організаційній структурі закладів освіти, у засобах навчання і виховання та у підходах до соціальних послуг в освіті, що суттєво підвищує якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу. З цією метою педагогічний колектив навчального закладу творчо працює над єдиною проблемою: «Впровадження інноваційних технологій у навчально-виробничий процес з метою підготовки висококваліфікованих робітників». Значна увага педагогів приділяється *інтерактивним методам навчання*, де основним аспектом новизни, впровадження інноваційних технологій у навчально-виробничий процес, є комп'ютеризація нових форм роботи, створення віртуального потенціалу, котрий стає у нагоді при виконанні як навчальних так і виробничих завдань. Наприклад, при підготовці робітників з професії «Електрогазозварник» спочатку учні навчаються на тренажерах ДТЗ (дуговий тренажер зварника) розробленими інститутом електрозварників ім. Е. О. Патона який дозволяє імітувати процес зварювання за допомогою мало амперної дуги, інформацію по кожному з параметрів тренажу у комп'ютері та самостійно проводити обробку даних і оцінювати результати тренажу. Проходячи навчання на тренажері учень набуває рухомих (психомоторних) навичок з техніки ручного та

механізованого дугового зварювання. Тим самим учні, пройшовши навчання в тренажерному комп'ютерному класі, набувши первинних практичних знань, вмінь та навичок можуть закріпити ці знання та вміння на виробничій практиці в майстернях навчального закладу та на підприємстві [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Таким чином, з позицій партнерської взаємодії виробнича практика майбутніх інженерів набуває вагомості чинності, оскільки організація співробітництва, розуміння іншої людини в процесі співпраці, обмін ідеями, думками, пропозиціями розкривають професійний потенціал студентів. Готовність до професійної самореалізації майбутніх інженерів формується під час виробничої практики, бо здійснення конкретних технічних дій вимагає співвіднесення власних здібностей і вимог професійної діяльності. У подальшому слід було б розкрити роль навчально-інформаційного середовища у формуванні готовності майбутніх інженерів до професійної самореалізації.

Література:

1. Бондаренко Н. О. Інновації у навчально-виробничому процесі / Н. О. Бондаренко // Інноваційна професійно-технічна освіта: пошуки, шляхи, оновлення: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченій 20-річчю Національної академії педагогічних наук України (Донецьк, 26-30 берез. 2012 р.). – Донецьк, 2012 р. – С. 37-39.
2. Болтенко О. І. Інноваційні підходи до підвищення якості підготовки кваліфікованих машинобудівників / О. І. Болтенко // Професійно-технічна освіта. - № 3. – 2013. – С. 36-39.
3. Васильєва В. Фасилітація як визначальна умова професіоналізму / В. Васильєва // Професійно-технічна освіта. – № 3. – 2014. – С. 54-55.
4. Дем'яненко М. Теоретичні засади формування готовності фахівців автомобільно-дорожньої галузі до партнерської взаємодії у професійній діяльності: монографія / М. С. Дем'яненко, Н. О. Ткачова. – Харків: ХНАДУ, 2014. – 156 с.
5. Концепція розвитку професійно-технічної освіти: Затв. МОН України, АПН України 5 липня 2004 р. // Професійно-технічна освіта. – 2004. – №3. – С. 3-5.
6. Крохмаль А. М. Формування потреби у професійному самовдосконаленні студентів вищих технічних навчальних закладів: автореф. дис. на здобуття канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. М. Крохмаль. – Харків, 2012. – 20 с.
7. Таможська І. В. Реалізація педагогічних умов формування вмінь ділового спілкування майбутніх фахівців технічного профілю / І. В. Таможська // Актуальні питання державного управління, педагогіки та психології: зб. наук. праць. – Херсон, 2013. – Вип. 1 (8). С. 376-381.

References:

1. Bondarenko N. O. *Innovatsiyyi u navchal'no-vyrobnychomu protsesi* / N. O. Bondarenko // *Innovatsiyna profesiyno-tekhnichna osvita: poshuky, shlyakhy, onovlennya: materialy III Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi internet-konferentsiyi, prysvyacheniy 20-richchyu Natsional'noyi akademiyi pedahohichnykh nauk Ukrayiny (Donets'k, 26-30 berez. 2012 r.). – Donets'k, 2012 r. – S. 37-39.*
2. Boltenko O. I. *Innovatsiyni pidkhody do pidvyshchennya yakosti pidhotovky kvalifikovanykh mashynobudivnykiv* / O. I. Boltenko // *Profesiyno-tekhnichna osvita. - № 3. – 2013. – S. 36-39.*
3. Vasyl'yeva V. *Fasylytatsiya yak vyznachal'na umova profesionalizmu* / V. Vasyl'yeva // *Profesiyno-tekhnichna osvita. – № 3. – 2014. – S. 54-55.*
4. Dem"yanenko M. *Teoretychni zasady formuvannya hotovnosti fakhivtsiv avtomobil'no-dorozhnoyi haluzi do partners'koyi vzayemodiyi u profesiynyi diyal'nosti: monohrafiya* / M. S. Dem"yanenko, N. O. Tkachova. – Kharkiv: KhNADU, 2014. – 156 s.
5. *Kontsepsiya rozvytku profesiyno-tekhnichnoyi osvity: Zatv. MON Ukrayiny, APN Ukrayiny 5 lypnya 2004 r. // Profesiyno-tekhnichna osvita. – 2004. – № 3. – S. 3-5.*
6. Krokmal' A. M. *Formuvannya potreby u profesynomu samovdoskonalenni studentiv vyshchykh tekhnichnykh navchal'nykh zakladiv: avtoref. dys. na zdobuttya kand. ped. nauk: spets. 13.00.04 «Teoriya i metodyka profesiynoyi osvity»* / A. M. Krokmal'. – Kharkiv, 2012. – 20 s.
7. Tamozhs'ka I. V. *Realizatsiya pedahohichnykh umov formuvannya vmin' dilovoho spilkuvannya maybutnikh fakhivtsiv tekhnichnoho profilyu* / I. V. Tamozhs'ka // *Aktual'ni pytannya derzhavnoho upravlinnya, pedahohiky ta psykholohiyi: zb. nauk. prats'.* – Kherson, 2013. – Vyp. 1 (8). S. 376-381.